

מדינת ישראל
משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
אגף בכיר שירות פסיכולוגי ייעוצי
אגף לקויות למידה והפרעת קשב

רואים ומעריכים גם מרחוק את התלמידים עם לקויות הלמידה והקשב

נובמבר 2020 - תשפ"א

רכזת צוות הכתיבה

גב' הילי שמיר - רכזת התחום הפדגוגי ומימון מלגות אבחון, אגף לקויות למידה וקשב, שפ"י

כתבו, ליקטו וערכו:

צוות אגף לקויות למידה והפרעת קשב, שפ"י:

גב' דני ז'ורנו – פרסיאדו – מנהלת האגף

גב' לילי טלדן – מפקחת ממונה על מערך האבחון וההתאמות

גב' שלומית אברהם – מפקחת ממונה על פיתוח מקצועי ומערך ההכשרה

גב' הילי שמיר – רכזת צוות הכתיבה ורכזת התחום הפדגוגי ומימון מלגות אבחון

גב' מיכל זמורה-היימן – רכזת פיתוח והערכה של התוכנית 'מלקויות ללמידה'

גב' הדס אליזב-דוראני – רכזת ומתאמת תחום הכלה והשתלבות באגף

גב' ענת מורן – מדריכה ארצית, תכנית "משיקים"

גב' מור גבעון – מדריכה ארצית תכנית "משיקים"

גב' ליאת ברוך – מדריכה ארצית, תיאום עם ועדות חריגים וערר

ייעוץ על פי תחומי דעת

אנגלית

ד"ר ציונה לוי – מפמ"ר אנגלית

גב' אהרונה גבריהו – מדריכה ארצית במקצוע אנגלית

לשון

מר תומר בוזמן – מפמ"ר לשון, על יסודי.

קראו והעירו:

דר' חוה פרידמן - מנהלת אגף פסיכולוגיה, שפ"י

גב' הילה חיון - רכזת ארצית של התוכנית "מלקויות ללמידה", אגף פסיכולוגיה

גב' שרית פוסרינו – הכלה-אל"ה, אגף א' חינוך על יסודי

פתח דבר

בתקופות של למידה פנים אל פנים (פנ"פ) מתקיימים תהליכים שגרתיים של מעקב אחר כלל התלמידים ובכלל זה תלמידים עם חשד ללקויות למידה וקשב. הקשר הינו לרוב אישי וקרוב והמידע שנאסף בלמידה פנ"פ מבוסס על היכרות עם תהליכי והרגלי הלמידה של התלמיד, עדויות מתועדות של תצפיות, מבדקים, עבודות המוגשות על ידי התלמידים וכן על מבחנים הנערכים בשגרה הבית ספרית. התקופה הנוכחית בה למידה פנים אל פנים איננה מתאפשרת באופן רציף הביאה לשינוי הפרדיגמה בחינוך. צוותי החינוך נדרשים לגמישות רבה יותר באופן ההתבוננות וההערכה ולכן זקוקים לכלים נוספים, חלופיים, בנוסף לאלה המוכרים להם. בזמנים מיוחדים אלה בהם הלמידה וההערכה מרחוק תופסים נופך משמעותי, התכנס צוות בהובלת אגף לקויות למידה וקשב לכתיבת מסמך המתייחס ומעמיק בהכרה ובלמידה מקוונת מרחוק מתוך המודעות לחשיבות הנושא.

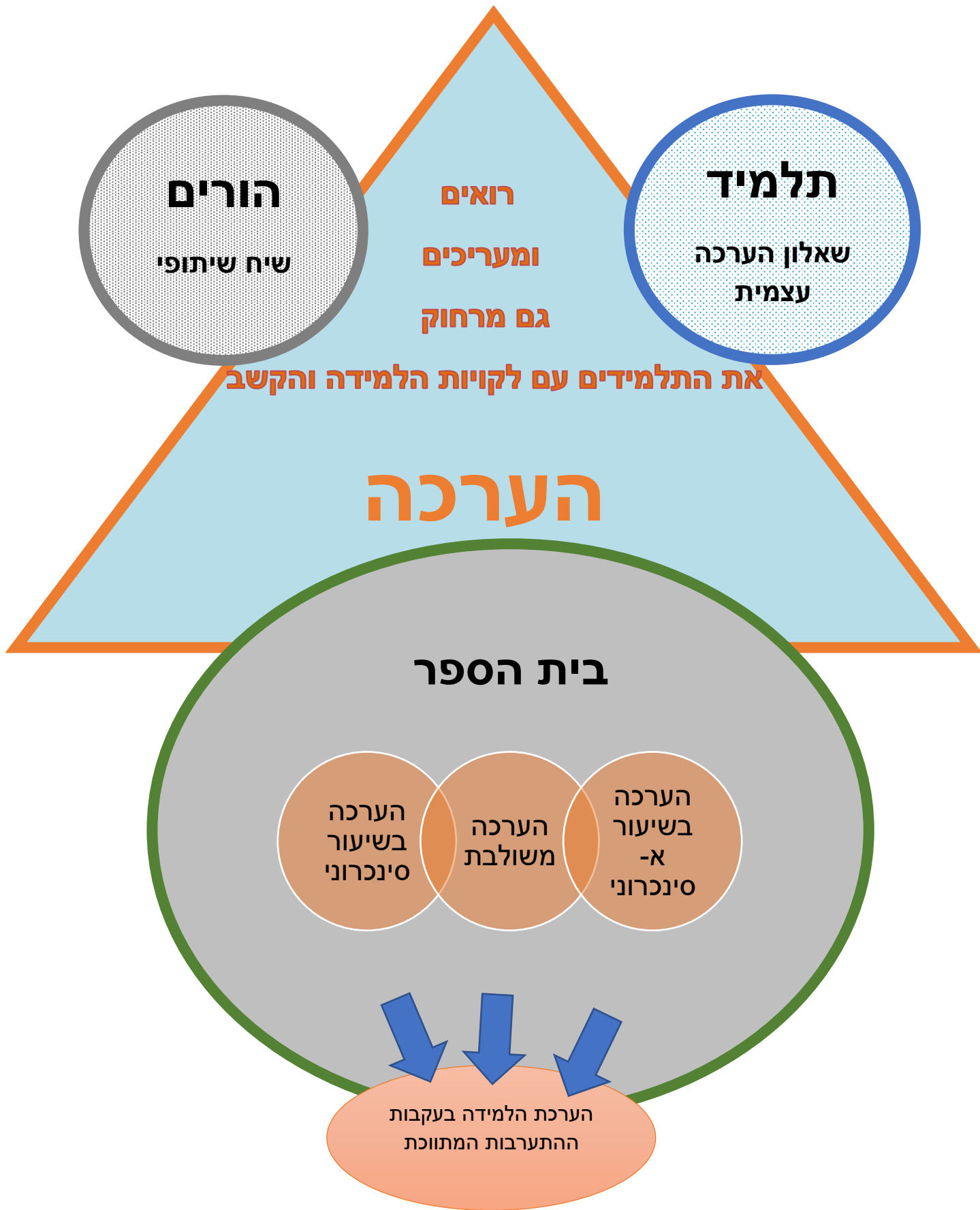
מסמך זה מהווה המשך למסמך "[כשלקות למידה והפרעת קשב פוגשות את הלמידה מרחוק](#)" שפורסם ע"י האגף במאי 2020 והתמקד בדרכי התערבות עבור תלמידים עם לקויות למידה וקשב. מטרתו של המסמך להעניק לצוותים החינוכיים ולבאי בית הספר פרקטיקות נגישות וזמינות, כלים שונים להעצמת הצוות החינוכי, והשבחת תהליך ההערכה המקוונת מרחוק ולהציע עוגנים להתבוננות, הערכה ומיפוי תפקודיהם של התלמידים עם חשד ללקות למידה וקשב. זאת, מתוך הבנת מורכבות התקופה המחייבת הוראה משולבת, דרישות חדשות ואחריות ללמידה, הן של הצוות החינוכי והן של התלמידים, לצד שיח שיתופי עם הוריהם. מגוון הכלים שיוצגו כאן הותאמו גם להערכה מרחוק בנוסף לכלים ספציפיים ייחודיים לדרך הערכה זאת.

אנו תקווה כי הכלים המוצעים להלן ישמשו את צוותי החינוך ויסייעו להם בפיתוח מסוגלותם העצמית והמקצועית ואף ימנפו את תהליכי ההערכה גם מרחוק. אנו מאמינים כי יש בכלים אלה להשפיע לחיוב על עתיד התלמידים ובהכשרתם למיומנויות של המאה ה-21.

**"האסע האאיתי se האינאי מורכה לא אחיפוש ארצות חדשות אלא
מהתבוננות עם צינייט חדשות" מרסל פרוסט**

הילי שמיר
רכזת צוות הכתיבה
אגף לקויות למידה והפרעת קשב, שפ"י

דני ז'ורנו
מנהלת אגף לקויות למידה
והפרעת קשב, שפ"י

הורים

שיח שיתופי

רואים

ומעריכים

גם מרחוק

תלמיד

שאלון הערכה
עצמית

את התלמידים עם לקויות הלמידה והקשב

הערכה

בית הספר

הערכה
בשיעור
סינכרוני

הערכה
משולבת

הערכה
בשיעור
א-
סינכרוני

הערכת הלמידה בעקבות
ההתערבות המתווכת

תוכן העניינים

6.....	<u>הקדמה</u>
.8	<u>הערכה משולבת</u>
10.....	<u>הערכה בשיעור הסינכרוני</u>
14.....	<u>הערכה בשיעור א-סינכרוני</u>
19.....	<u>מקורות עזר נוספים (עברית, אנגלית, מתמטיקה)</u>
21	<u>הערכת הלמידה בעקבות ההתערבות המתווכת</u>
28.....	<u>הערכה עצמית של התלמיד/ה</u>
31.....	<u>שותפות הורית בהערכה</u>
34.....	<u>סיכום</u>

הקדמה

התקופה בה אנו חיים כיום מציבה בפני העולם כולו ובפני צוותי החינוך בפרט הזדמנויות חדשות לצד אתגרים מהותיים, טכנו-פדגוגיים, רגשיים וארגוניים מורכבים מאי פעם. מורים רבים מדווחים על התנסויות חדשות, למידה ושימוש בכלים טכנולוגיים מגוונים, חויות של העצמה ועוד. לעומתם, אחרים יצינו בעיקר את הערעור על תחושת הביטחון בשליטה בכלים פדגוגיים ובמיומנויות ההוראה וההערכה בהם אחזו עד כה. תקופה זו גם מחייבת אותם להתמודד עם מצבים חדשים, בהם הקשר היום יומי עם התלמידים נעשה בזירות שונות, ולעיתים ללא מפגש פנים אל פנים. הם נדרשים ללמוד ולהתאים דרכי הוראה והערכה של תלמידים בכלל ושל התלמידים עם לקויות הלמידה והפרעת הקשב בפרט. לתהליכים אלה חשיבות רבה לשמירה על שגרת לימודים גם בלמידה מרחוק. המסמך המובא להלן יתמקד בתהליכי ההערכה בעת הזו, וחשיבותם למורים ולתלמידיהם, עם דגש על תלמידים מתקשים/ עם חשד ללקויות למידה וקשב

ההערכה, כמו הלמידה מבוססת על שני מרכיבים מרכזיים בלמידה מקוונת מרחוק:

1. למידה סינכרונית, המתקיימת באמצעות מפגשי וידאו של המורה עם הכיתה/ הקבוצה או התלמיד (בעיקר באמצעות תוכנת הזום).
2. למידה א-סינכרונית אשר כוללת חומרי למידה הנשלחים על ידי המורה באמצעים מקוונים והשבת התוצרים על ידי התלמידים באופן מקוון.

תפיסות העבודה של אגף לקויות למידה במשרד החינוך מתבססות על מודל ה"תגובה להתערבות" (Response To Intervention) המציג מודל חינוכי שמטרתו לספק תמיכה מוקדמת ויעילה, המותאמת לצרכי תלמידים עם קשיים לימודיים. ההנחה המרכזית של גישה זו היא כי ניתן לזהות תלמידים עם חשד ללקות למידה/ הפרעת קשב רק לאחר תהליך עבודה בו ניתן לשלול קשיים אשר מיוחסים לגורמים אחרים כמו גורמים רגשיים, הוראה לקויה, לקויות אחרות ועוד (מתוך " [מודל התגובה להתערבות](#)", 2018). כחלק מתפיסה זו, הניתנת ליישום גם מרחוק, נציג בהמשך דוגמאות לתהליכי הערכה המתקיימים תוך כדי הלמידה השוטפת. הדוגמאות יסייעו לצוות החינוכי בתהליכי איתור, התערבות, מעקב והערכת הידע הנרכש המתאפשרים בכל יום, בכל שעה ובכל חלק מהשיעור ומחוצה לו, כחלק משגרת היומיום וכהתכוונות מראש.

כמו כן, נתבסס על עקרונות של ה"ל" - הערכה לשם למידה הניתנים ליישום גם מרחוק. זהו דגם של הערכה מעצבת שמתקיימת תוך כדי תהליך הלמידה ולא בסופו, במטרה לקדם לומד אחראי ועצמאי בלמידתו. מטרת ההערכה בדגם ה"ל" היא לתכנן את המשך ההתערבות עם התלמיד ולהציע כלים ודרכים להערכת הידע הנרכש. כדברי מנוחה בירנבוים (2007): "בתהליך הערכה מסוג ה"ל" אוספים ראיות על הלמידה באמצעות מגוון כלים ומפרשים אותן פירוש אינטגרטיבי. מפירוש זה מסיקים היכן מצוי הלומד בדרך להשגת יעדי ההוראה, ונוקטים את הצעדים המתאימים ביותר עבורו להתקדם להשגתם". [למאמר המלא באתר אבני ראשה](#).

מסמך זה מציע מספר כלי הערכה מותאמים או חלופיים הניתנים להפעלה בלמידה מרחוק גם במהלך שיעור או מפגש סינכרוני וגם בלמידה א-סינכרונית, במיוחד לתלמידים עם לקויות למידה וקשב. אין המדובר כאן רק בהערכת הישגים במובן המקובל בלבד - הערכת הידע והשליטה בחומר הלימודי, אלא גם בהערכת תפקודי הלמידה המהווים בסיס להצלחה בלמידה. מספר עקרונות מנחים לעבודה:

- א. חשוב לקיים שיח עם התלמיד ולברר עמו את הניסיון שלו לפני משבר הקורונה. כיצד רואה ומסביר את קשייו? כיצד התמודד איתם?
- ב. מומלץ לשלב אמצעי הערכה שונים ולבחון את המידה בה הם מתקפים זה את זה.
- ג. חשוב להבחין בין היבטים הקשורים במוטיבציה לאלה הקשורים ביכולת ובמיומנויות נרכשות.
- ד. יש לשלול גם קשיים הקשורים או מושפעים מהנגישות והידע הטכנולוגי, סביבת הלמידה הביתית, אמצעי קצה וכו'.

הכלים מיועדים למספר נמענים השותפים לתהליך ההערכה – מחנכים, מורים מקצועיים, מת"ל/ית, מורה/ת שילוב, רכז/ת הכלה, יועץ/ת ועוד. כמו כן, משולבים במסמך כלים להערכה עצמית של התלמיד וכן הצעה לשיח עם הורים שיכול לסייע לצוות בהתבוננות מקרוב על התלמיד וצרכיו. דגמי ההערכה משתנים בהתאם לגורם המעריך ולאופי ההערכה. חלקם מיועדים להערכה חד פעמית (שאלונים, מחוונים, תצפיות וטבלאות איסוף מידע) ואחרים להערכה מתמשכת בדגם של תגובה להתערבות.

עוד בטרם ההיכרות עם הכלים שמציע המסמך, חשוב לציין, כי בידי בית הספר נמצאים כבר כעת חומרים שיכולים לסייע בהערכת התלמידים. לעיתים עדויות אלה יכולות להוות פתרון משמעותי להשלמת המידע החסר בתקופת הלמידה מרחוק. העדויות כוללות למשל גיליונות ציונים, תיעוד דיונים בצוות הבית ספרי (צב"ם) או במועצה פדגוגית, דיווח ממערכת משוב, מיפויים שכבתיים, מידע שהגיע עם התלמיד במעברים ממסגרות קודמות, מורת שילוב, עבודות שנשלחו על ידי התלמידים בתקופת הקורונה ותועדו ביישומים שונים ועוד. רצוי בשלב הראשון לאסוף חומרים אלה על מנת להתחיל בבניית פרופיל התלמיד שישמש להעלאת שאלות והשערות לגבי מקור הקושי וההתערבות הנחוצה ולברר אותם בכלים הממוצעים במסמך זה.

הערכה בלמידה המקוונת מרחוק בדגמי שיעור שונים

הערכה משולבת

הלמידה מרחוק, כאמור, מתקיימת בשני דגמים עיקריים - שיעור סינכרוני ושיעור א-סינכרוני. כל אחד מהדגמים הללו מזמן אפשרויות הערכה ייחודיות, אך במקביל מעלה מורכבות רבה בנוגע להערכת תלמידים עם לקויות למידה וקשב. נפתח בהצעה לכלי משולב שמטרתו איסוף נתונים ראשוניים משני דגמי השיעור.

כלי משולב לאיסוף נתונים קבוצתי למורה מקצועי בשיעור סינכרוני וא - סינכרוני

מטרתו של כלי זה הינה מיפוי ומעקב ראשוני אחר קבוצה קטנה של תלמידים שאותרו עם חשד ללקות למידה ו/או הפרעת קשב הלומדים באותה הכיתה. הוא מיועד למורים מקצועיים ובשל פשטותו ניתן להעבירו בפרק זמן קצר במהלך שיעורים מקוונים סינכרוניים וא- סינכרוניים. על המורה לבחור לפני השיעור את התלמידים שבכוונתו למקד בהם את תשומת הלב. במהלך השיעור או לאחריו יוכלו המורים לבחור לסמן לעצמם עבור כל תלמיד אחד משלושת הסימונים:

+ תפקוד מלא ועקבי

= תפקוד חלקי או תנודתי

X תפקוד מתחת לנדרש באופן עקבי

על מנת ליצור שפה אחידה והבנה, חשוב לקבוע באופן אחיד ומוסכם את הסימנים בין כל מורי בית הספר.

כלי זה מאפשר שימוש גמיש הכולל צפייה של אותו מורה בתלמידים בפורמטים שונים (שיעור אחד סינכרוני ואחד א- סינכרוני) ו/או צפייה של מספר מורים באותם תלמידים. המידע הראשוני שייאסף יאפשר להתבונן באופן מעמיק יותר ולאסוף מידע ביחס לתפקוד כולל של התלמידים הנצפים.

בית הספר: _____ סמל מוסד: _____
 שם המורה: _____ תאריך השיעור: _____ מחנך/ת הכיתה: _____ כיתה: _____

חלק ב' שיעור א- סינכרוני						חלק א' שיעור סנכרוני					
קריאות הכתב	יכולת ניסוח	שליטה בחומר	ביצוע המטלה במלואה	עמידה בזמנים	הגשת מטלה	קצב התנהלות	הפגנת ידע רלוונטי	היענות להוראות	השתתפות פעילה בשיעור	כניסה לשיעור בזמן	תחום
											שם התלמיד/ה
											.1
											.2
											.3
											.4
											.5

חלק ג' התרשמות כללית						
שליטה בטכנולוגית למידה מרחוק	עצמאות בלמידה	מוטיבציה ופניות ללמידה	רמת הבנה תואמת גיל	הרגלי למידה	עקביות בתפקוד	תחום
						שם התלמיד/ה
						.1
						.2
						.3
						.4
						.5

מקרא: תפקוד מלא ועקבי (+), תפקוד חלקי או תנודתי (=), תפקוד מתחת לנדרש באופן עקבי (X)

הערכה בשיעור סינכרוני

העברת שיעור סינכרוני היא פעולה מורכבת ביותר עבור המורה המלמד כיתה מלאה. בשיעור הסינכרוני המורה והתלמידים נוכחים בו זמנית בשיעור המתקיים לרוב באמצעות שיחות וידאו, בעיקר באפליקציית zoom. שיעור זה מחייב שליטה בטכנולוגיות חדשניות ובכלים מגוונים, דרכי ניהול הלמידה מרחוק ועוד. במקביל, גם התלמידים חווים אתגרים דומים בלמידה מרחוק. אולם עבור התלמידים עם חשד ללקות למידה וקשב, הקשיים בלמידה בכלל ובלמידה מרחוק בפרט עלולים להחוות בעוצמה גבוהה יותר. לרוב, עבורם הקשיים בלמידה לא החלו עם המעבר ללמידה מרחוק, אלא הם המשכה של הלמידה פנ"פ בה לעיתים חוו תסכול וקושי. בתקופה זו הם מצופים לסגל דרכים אחרות להתמודדות ולהתאים את עצמם למציאות המשתנה. הם יתקשו לעיתים לנהל את עצמם למול הציפיה בתפקוד עצמאי, יחוו קשיים בתחושת השייכות והמחויבות האישית, כמו גם קשיים רגשיים ראשוניים או משניים. הביטוי לכך יהיה לא פעם בהיעדרות מ'חלונות' הזום, באופן גלוי (לא מופיעים לשיעור) או סמוי (מופיעים אך ללא מצלמה או שלא משתתפים), דבר המוסיף למורכבות המעקב, התייעוד וההערכה תוך כדי השיעור סינכרוני.

המורכבות בהערכה במסגרת השיעור הסינכרוני

ההערכה במסגרת שיעור סינכרוני מורכבת במהותה. בהוראה מרחוק מיוצג כל תלמיד על ידי הריבוע "המוקצה" לו. במצב האופטימלי המצלמה פתוחה ולמורה ניתנת הזדמנות להתרשם מצפייה בפלג גופו העליון של התלמיד ומהקשבה לאלו שמשתתפים בשיח הכיתתי. זאת, בשונה מההוראה השגרתית לה היה מורגל בכיתה, בה הוא יכול להתרשם מתפקודי הלמידה של תלמידיו על ידי שיח פתוח, צפייה בשפת הגוף ובמסרים לא מילוליים, גישה קרובה לתלמיד ומגע אישי. נוסף לכך, בהוראה סינכרונית מרחוק, נדרש המורה להשקיע את כל תשומת הלב למהלך הלימודי ולתכנים אותם הוא מעוניין להקנות, תוך כדי ניהול הכיתה, משיכת תשומת הלב והמעורבות של תלמידיו בכל שלבי השיעור, לצד מענה לבעיות טכניות הנלוות לכלים הטכנולוגיים אותם הוא רכש רק לאחרונה. כל אלה מקשים מאד על היכולת להעריך את מידת השליטה של תלמידיו בחומר ואת תפקודי הלמידה.

הזדמנות בהערכה בשיעור הסינכרוני

למרות הנאמר לעיל, קיימים גם יתרונות להערכת תלמידים בשיעור הסינכרוני על פני למידה פנ"פ. המורה שולט בתהליך הלמידה טוב יותר היות שהוא יכול להשתיק את הסחות הדעת או להתמקד בתלמיד מסוים שבו בחר לצפות על ידי הרחבת התמונה של התלמיד שבמיקוד (באמצעות לחיצה על pin video). מומלץ ביותר (גם ללא קשר להערכה) להקדיש לפחות שליש מהשיעור לעבודה קבוצתית בחדרים, בהתאם למאפייני התלמידים ולגילם. באופן זה המורה יכול לשייך תלמידים לחדר מסוים ולהצטרף אליו כדי לבצע תהליכי הוראה והערכה המתאפשרים ביתר קלות בקבוצה קטנה.

להלן מספר הצעות לשימוש בכלים טכנולוגיים לצורך הערכת ההבנה והלמידה בשיעורים הסינכרוניים:

1. **הקלטת השיעור** - כאשר השיעור הסינכרוני דורש מהמורה לגייס את מירב משאבי הקשב שלו, הוא יתקשה לתעד תוך כדי השיעור. במקרים אלה מומלץ לבצע תיעוד מיידי בסיומו. דרך מומלצת להימנע מקושי זה היא ע"י הקלטת השיעור וצפייה בו מאוחר יותר ע"מ לאסוף מידע חסר.
2. **שימוש בלוח שיתופי** - ניתן לנצל תהליכי הוראה כיתתיים שגרתיים הנערכים בשיעור הסינכרוני למטרת מיפוי. למשל, כאשר המורה נותן שאלה פתוחה וכל תלמידי הכיתה מתבקשים להשיב עליה באמצעות לוח שיתופי כמו, פדלט, מנטי מטר, מצגת שיתופית, המורה שומר את התוצר ויכול לחזור אליו על מנת להתבונן ולבחון לעומק את תוצרי התלמידים.
3. **תצפית ותיעוד** - כאשר המורה מעוניין לוודא שהתלמיד מבצע מטלה לימודית בעצמו ללא סיוע, ניתן לתת אותה במהלך מפגש בזום, לצפות ולתעד (עד כמה שניתן) את אופן ההתמודדות שלו תוך כדי ביצוע (הבעות פנים, שפת גוף) ולבקש ממנו לשלוח אותה למורה מיד עם סיום העבודה.
4. **שימוש בקשר ישיר עם התלמיד לאחר השיעור** - לאחר תהליך הערכה מסוג זה, ניתן להיעזר בוואטסאפ לברור עם התלמיד כיצד הוא חווה את המטלה בזמן אמת. הוואטסאפ זמין ומידי והוא הכלי העיקרי שדרכו מתקשרים מרבית התלמידים ומרגישים בנוח להתכתב דרכו עם המורים. כמובן שניתן ורצוי לעשות זאת גם באמצעות שיחה טלפונית או בשיחת וידאו אישית.

כלי תצפית ומיפוי תפקוד התלמיד/ה בשיעור סינכרוני כיתתי למורה המקצועי או מחנך הכיתה

כלי זה מציע מחוון למעקב אחר תפקודי הלמידה השונים הניתנים לצפייה במהלך שיעור סינכרוני. כאמור, כדי להימנע מההשתהות על מילוי המדדים במהלך השיעור, ניתן למלא את הטבלה מיד עם סיומו. על מנת לקבל תמונה רחבה ככל האפשר מומלץ להיוועץ עם מורים נוספים.

מטרת השאלון: הערכת רמת תפקוד התלמיד/ה המתקשה בלמידה בשיעור סינכרוני (מקוון)

- שם התלמיד/ה: _____
- שם המורה המעריך/ה: _____
- תפקיד (הקיף/י בעיגול) מחנך/ת, מורה מקצועי/ת, אחר _____

התרשמות מתפקוד התלמיד/ה

א. הערכת ההשתתפות בשיעור

מידע אודות התלמיד	לעיתים קרובות	לעיתים רחוקות	נמנע	הארות
1. האם התלמיד/ה מתחבר/ת לשיעורים מקוונים באופן סדיר?				
2. האם התלמיד/ה מתחבר/ת לשיעור בזמן?				
3. האם התלמיד/ה משתתף/ת בשיעור באופן פעיל? (עונה על שאלות בעל פה, כותב בצ'אט, משתתף בלמידת עמיתים וכדומה)				
4. האם התלמיד/ה קשוב/ה לשיעור באופן רציף?				
5. האם התלמיד/ה מגלה מוטיבציה ללמידה?				
6. האם התלמיד/ה מגלה קושי בזמן מעברים בשיעור (מענה על שאלונים, כלים ומסמכים שיתופיים, עבודה בחדרים וכדומה)				
7. האם התלמיד/ה מציג/ה קשיים בשיעור? (הפרעות, קשקוש על המסך, צ'טים מסיחים ועוד)				
8. האם התלמיד/ה פונה לבקש עזרה, כאשר הוא נתון בקושי?				

הציגו תיאור של התנהלות אופיינית של התלמיד/ה

ב. הערכת ההבעה הדבורה וההבנה של התלמיד/ה

הנושא הנבדק	גבוה	תקין	משולב	נמוך	נמנע	הארות
שימוש באוצר מילים מותאם גיל						
דיבור רציף ובהיר						
הבעת הבנה של החומר הנלמד						
הבעת ידע עולם						
הבעת יכולת חשיבה מורכבת (השוואה, יישום, הדגמה רלוונטית...)						

ג. הערכת קצב כתיבה/ קריאה/ עיבוד

מסקנה	מסיים זמן רב לאחר שאר התלמידים	מסיים מעט לאחר שאר התלמידים	מסיים בקצב דומה לשאר התלמידים	מסיים לפני שאר התלמידים	מה נבדק?	סוג המטלה שניתנה לתלמיד והמדד הנבדק
					קצב עיבוד/ קושי גרפומוטורי	הכתבת סיכום שיעור - מדידת קצב כתיבה ביחס לשאר הכיתה
					קצב קריאה/ יכולת ריכוז	מטלת קריאה דמומה של טקסט לימודי
					קצב עיבוד/ יכולת ריכוז/ עצמאות בלמידה/ קריאה/ כתיבה/ הבנה חשבונית וכו'	משימה אישית לתרגול הנלמד תוך כדי שיעור

ד. הערכת תפקודי קשב:

ניתן להעריך את תפקודי הקשב בלמידה השוטפת גם באמצעות תיק סמ"ל - סיכום מעקב למידה, בפרק העוסק בקשב, עמ' 13. (תיק הסמ"ל משמש את צוותי החינוך בכל חטיבות הביניים בהן פועלת התכנית מלקויות ללמידה).

הערכה בשיעור א-סינכרוני

בשיעור הא-סינכרוני, מתקיימת תקשורת בין המורה לתלמיד שאינה תלויה בזמן. במרבית המקרים נשלחים על ידי המורה מידע, או הקניה של חומר לימודי באמצעות טקסט/סרטון שהמורה מקליט או מעלה מתוך הרשת האינטרנטית. להקניה זו מצרפת משימה לימודית שאותה על התלמידים לבצע בזמנם החופשי ולשלוח למורה לבדיקה. מטרתה של למידה מסוג זה הינה לקדם מיומנויות ותהליכי למידה עצמית.

מורכבות בהערכה בלמידה א-סינכרונית - למידה מסוג זה מזכירה תהליכי למידה שגרתיים, שגם בהם מתרחש מהלך של הגשת מטלות הערכה למורה. אך שלא כמו בלמידה פנים אל פנים, התקשורת בין המורה לתלמיד נעשית לרוב בכתב בלבד וחסרה את המימד האינטראקטיבי הישיר של הלמידה פנ"פ, באמצעותו המורה יכול לחוש עד כמה מסריו הועברו בבהירות. כמו כן במקרה זה התלמיד לא יכול להתייעץ ולבקש הבהרה מיידית מהמורה. נוסף על כך, קיים קושי בפיקוח על התוצרים המועברים על ידי התלמיד. אין באפשרותו של המורה לדעת האם המטלה בוצעה על ידי התלמיד באופן עצמאי או שהוא נעזר בבני משפחתו או בחבריו. (יש כמובן ערך רב באפשרות להסתייע בדמויות נוספות במהלך הלמידה, אך עניין זה מקשה על המורה בבואו להעריך באופן מדוייק את שליטתו העצמאית של התלמיד בחומר או במיומנויות).

ההזדמנות בהערכה בלמידה א-סינכרונית – דגם הלמידה הא-סינכרונית מרחוק מזמן תהליכי הערכה רבים. בשיעורים פרונטליים ההזדמנויות של המורה לצפות במטלות שביצע התלמיד פחותות בהרבה. הלמידה הא-סינכרונית במהותה היא למידה בה התלמיד פעיל הרבה יותר והגשת מטלות היא הכרחית על מנת לוודא שהתלמיד למד בשיעור. לכן, בדגם למידה זה ניתן לאסוף תיעוד נרחב של מגוון מטלות ביצוע של התלמיד. ניתן גם לבצע תהליכי התערבות מתועדים ולצפות בתגובת התלמיד להתערבות.

במצב זה המורה אינו יכול לצפות באופן הלמידה של התלמיד, אך הוא יכול להתרשם ולאסוף מידע

במספר היבטים:

- א. דיווחים של התלמיד לפני, במהלך ולאחר שהוגשה משימה לימודית (למשל שיחות טלפון או הודעות שהתלמיד שולח).
- ב. מעקב אחר הרגלי הלמידה של התלמיד (כמו למשל עמידה בזמנים, יכולת למידה עצמאית).
- ג. ניתוח התוצרים שהוגשו - תוצרים כתובים או מוקלטים.

חשוב לזכור שמנקודת הראות של התלמיד, למידה מסוג זה על פי רוב אינה יתרון ועומס המטלות רק עלול להגביר את הקושי והתסכול. מודעות המורה לכך חשובה בבואו לתכנן דרכי הערכה מותאמות לתלמיד.

ניתוח תפקודים בשיעור א- סנכרוני כיתתי או קבוצתי - למורה המקצועי או מחנך הכיתה

הערכת תפקודים ניהוליים והרגלי למידה ומוטיבציה

הלמידה הא-סינכרונית הנערכת על פני ימים מלאים כתחליף ללמידה בבית הספר, היא מורכבת במיוחד עבור תלמידים עם לקויות למידה וקשב. כדי לעמוד בכך נדרש התלמיד להפעיל קשת רחבה של תפקודים כגון: תכנון וניהול זמן, ארגון והתארגנות, יזימה, עיכוב תגובה, הימנעות מהסחות דעת, בקרה עצמית על התוצר וויסות רגשי. כל אלו מכונים תפקודים ניהוליים. לתפקודים הניהוליים קשר ישיר לתהליכי למידה בכלל, והם מהווים מרכיב מכריע בלמידה מרחוק לכן יש חשיבות להערכתם לצד הערכת התוצרים של למידה זו.

*פאיטה קואניטיבית, פאיטה ניהולית או תפקודים ניהוליים?
איך מתניעים תהליק? ואם כמה פאיט...*

מוזמנים לצפות בהרצאה שעוסקת בתפקודים ניהוליים בלמידה מרחוק /ד"ר שני לוי שמעון. מומלץ בחום להקשיב לה.

<https://drive.google.com/file/d/1qfFks5x0eeVmuBSnvOBimtgze8DPKchW/view?usp=sharing>

כלי להערכת תפקודים ניהוליים, הרגלי למידה ומוטיבציה בשיעור א-סינכרוני

מחווון להתבוננות על התפקודים הניהוליים של התלמיד במהלך למידה בדגם א-סינכרוני

מידע אודות התלמיד	במידה רבה מאוד	במידה רבה	במידה מועטה	כלל לא	הערות/ מסקנות/ תובנות
התלמיד מבין מה מצופה ממנו ומתמצא במשימות הנדרשות ממנו					
התלמיד מגיש מטלות בזמן					
המטלות המוגשות מבוצעות במלואן (גם אם התוכן שגוי)					
התלמיד פונה לעזרה במידה ולא הבין את המטלה					
התלמיד עובד על המטלה באופן עצמאי (ללא סיוע מחברים/ הורים)					
התלמיד מבקש דחייה בהגשת מטלות					
התלמיד מביע חשש או מגיב בדאגה לגבי יכולתו להתמודד עם עומס המטלות בבית.					
התלמיד מדווח כי הוא מתקשה להתרכז ו/או להתגייס ללימוד בבית					

ניתן להעריך את התפקודים הניהוליים בלמידה השוטפת גם באמצעות [תיק סמ"ל](#) - סיכום מעקב למידה בפרק העוסק במוטיבציה והרגלי למידה, עמ' 14.

ניתוח תוצרים בשיעור א-סינכרוני

מעבר לתפקודים הניהוליים, במהלך למידה א- סינכרונית, באים לידי ביטוי גם תפקודים המהווים בסיס ללמידה בכל היבטיה - מרחוק ומקרוב. תפקודים אלה ניתנים להערכה גם בלמידה פנים אל פנים בכיתה או בשיעור הפרטני. חשוב לציין שבלמידה פנים אל פנים מקובלות מסגרות למידה פרונטליות, בהן יש יותר "זמן מורה" (מע"מ - מורה עומד ומדבר) ופחות "זמן תלמיד" בו התלמיד פעיל. היתרון למורה בלמידה א-סינכרונית מרחוק הוא שהתלמיד נדרש ליותר ביצועי הבנה, תרגילים, עבודות ומטלות שהוא מגיש למורה המאפשרים לעקוב ולהעריך את תפקודיו. כדי לוודא שהמטלה שהוגשה אכן נעשתה על ידי התלמיד ללא סיוע מבני משפחה או חברים, מומלץ ככל הניתן (אחת לפרק זמן מוסכם) לבקש מהתלמיד לשלוח או להעלות צילום של העבודה בכתב ידו ולא קובץ מוקלד. צילום המטלה ישקף במידה אותנטית יותר את תפקודי הכתיבה בתנאי מבחן כיתתי (עם המוגבלות שבכך) ובמידת הצורך ניתן, כמו שהוצע, לתת מטלה במהלך שיעור סינכרוני ולהגישה באופן מיידי (ר' פרק הלמידה הסינכרונית).

תכנון מראש דרכי הערכה מותאמות לתלמיד

הערכת מיומנויות הכתיבה וההבעה בכתב

צילום המטלה- את מיומנויות הכתיבה ניתן להעריך באמצעות ניתוח המטלה המצולמת ששלח התלמיד תוך שימוש בכלים הקיימים גם בלמידה פנים אל פנים. בעמוד 12 של [תיק סמ"ל](#) מוצע מחוון פשוט לשימוש המורה לניתוח התוצר הכתוב של התלמיד/ה. ההסתכלות אינה ממוקדת בידע של התלמיד המתבטא בציון הניתן על התשובה, אלא ביכולתו להביע את הידע באמצעות מיומנויות ההבעה בכתב.

פרופילים שונים בכתיבה:

לאור הניתוח של תוצרי התלמידים ניתן לדייק יותר ולאפיין פרופילים שונים של כותבים אשר יסייעו לצוות החינוכי בתכנון התערבות מותאמת:

- תלמיד נמנע - קושי ליזום? קושי להתחיל? לא יודע איך?
- תלמיד עם קשיים גרפו-מוטוריים שתוצריו בלתי קריאים או קושי להתארגן על הדף
- תלמיד עם שגיאות כתיב
- תלמיד עם קושי לשוני- מילולי
- תלמיד שתוצריו הכתובים מעידים על העדר ידע
- תלמיד שהמבע שלו מצומצם
- תלמיד הנתרם מתיווך

ניתוח תשובה מוקלטת בהשוואה לתשובה כתובה על ידי התלמיד/ה

אפשרות נוספת לניתוח תוצרים היא לבקש מהתלמיד/ה לשלוח תשובה מוקלטת בה הוא משיב לשאלה בשפה חופשית (לא בהקראה של תשובה כתובה). באמצעות ניתוח דבריו יכול המורה להעמיק בתפקודי השפה וביכולות השליטה שלו בחומר הנלמד ללא מחסום השפה הכתובה. ניתן לבצע השוואה בין התפקודים כמו: תפקודי ההבעה בכתב לעומת תפקודי ההבעה בעל פה. השוואה זו יכולה לסייע לצוות החינוכי להעמיק את ההבנה לגבי יכולת התלמיד/ה בהבנת הידע בהשוואה ליכולת הבעתו, ולגבש תכנית התערבות בהתאם.

הערות	תשובה מוקלטת	תשובה בכתב	
	תקין/ חלקי/ לקוי	תקין/ חלקי/ לקוי	1. תשובה נכונה ומדויקת המעידה על שליטה בחומר
	תקין/ חלקי/ לקוי	תקין/ חלקי/ לקוי	2. תשובה מפורטת ומורחבת בהתאם לשאלה
	תקין/ חלקי/ לקוי	תקין/ חלקי/ לקוי	3. ניסוח בהיר ותקין של התשובה
	תקין/ חלקי/ לקוי	תקין/ חלקי/ לקוי	4. שימוש במשלב ובאוצר מילים מתאימים להקשר
	תקין/ חלקי/ לקוי	תקין/ חלקי/ לקוי	5. התשובה אינה מפורטת מספיק אך מעידה על הבנה

ניתוח תשובה מוקלטת כחלופה לתשובה כתובה

מקורות עזר נוספים

מטלות מקוונות באתרי מפמ"ר לשימוש ככלי הערכת מיומנויות

באתרי המפמ"רים מוצעות מטלות הערכה שונות אשר מיועדות להערכה פנים אל פנים בכיתה. בתקופת הלמידה מרחוק הונגשו יחידות הערכה אלו כדי לספק למורים כלים מגוונים המותאמים לגילאי התלמידים ולתפיסה הפדגוגית של תחום הדעת. בבואו של המורה להעריך את התלמידים מרחוק, ניתן לשלוח להם קישור למטלות אלה כחלק מתהליך ההתבוננות בתוצרי התלמידים בדגם שיעור א-סינכרוני.

נציג להלן מספר דוגמאות למטלות הערכה ספציפיות המתמקדות בהערכת מיומנויות ותפקודי הלמידה:

הערכת מיומנויות כתיבה בעברית

להערכת תפקודי כתיבה - ניתן להיעזר בסביבות הלמידה המקוונות מאתר מפמ"ר עברית:
1. בית הספר היסודי:

הערכה משולבת בלמידה בבית הספר היסודי

2. חט"ב

סביבת למידה לחט"ב – מטלות מקוונות הכוללות כתיבה בעקבות סרטון, כתיבה בעקבות משוּב מחבר ומשוב עצמי ועוד

3. חט"ע

סביבת למידה לחט"ע – הערכה חלופית הכוללת מטלות כתיבה, משוב עמיתים ושכתוב בעקבות משוּב.

הערכת מיומנויות שפה באנגלית

לרשות המורה לאנגלית עומדים מספר כלים להערכת הישגים ולהערכת רמת התפקוד של תלמידים עם חשד ללקויות למידה וקשב.

מבדק **ABLE** Assessing Basic Literacy in English- זהו מבדק לזיהוי תלמידים עם קשיים ברכישת הקריאה בשפה האנגלית ולאיתור מקורות אפשריים לקשיים הללו. קיימות שתי גרסאות של מבדק זה - לדוברי עברית ולדוברי ערבית.

[קישור למבדק ABLE](#)

מבדק דיאגנוסטי לכיתה ז'-ח':

מבדק הכולל מספר מרכיבים – הבנת הנשמע, כישורים אורייניים בסיסיים, הבנת הנקרא של משפטים ושל טקסטים ומיומנויות כתיבה. המבדק נועד להעברה בדגם של פנים אל פנים, אך הותאם להעברה מרחוק.

[קישור לחומרי המבדק](#)

[קישור להוראות העברת המבדק בזום](#)

כלי הערכה במתמטיקה

מוצגת לפניכם פלטפורמה הניתנת לשימוש עבור תלמידים עם לקויות למידה וקשב בעיקר בבתי הספר העל יסודיים:

Desmos teacher - זוהי פלטפורמה ליצירת פעילויות מקוונות לתלמידים המאפשרות שימוש בפיצ'רים ייחודיים במתמטיקה כגון: פונקציות, גרפים, ביטויים אלגבריים וכו'. תוך כדי ביצוע הפעילות, המורה מקבל מידע לגבי ביצועי התלמידים בכל שאלה.

יתרונות השימוש בפלטפורמה עבור תלמידים עם לקויות למידה וקשב:

1. מענה לקשיים גרפ-מוטוריים, כגון קושי בשרטוט, בדיוק ובכתיבה.
2. קיצור בזמן ובמאמץ בחלקים הטכניים של הביצוע המפנה משאבים קוגניטיביים לחשיבה ולחקירה.
3. הפלטפורמה מאפשרת למורה לקבל מידע On line על ביצועי התלמידים. המורה יכול לקבל מידע לגבי תלמידים מתקשים, תלמידים בעלי ביצועים איטיים או נושאים עליהם דילגו וליצור אינטראקציה עם התלמידים על סמך המידע שנאסף.
4. הצגת שאלה אחת כל פעם מפחיתה מהעומס הוויזואלי והלחץ שעלול ליצור דף עבודה עמוס בשאלות. הצגה בדרך זו גם מונעת פספוס שאלה.
5. הפלטפורמה מאפשרת דרך לא פורמלית להעריך את הידע והקשיים של התלמיד תוך נטרול השפעות הלחץ שעלול לגרום מבחן רשמי שניתן עליו ציון מספרי. בכך היא מאפשרת ליצור הערכה מעצבת מהימנה יותר.
6. הפלטפורמה מעודדת למידה פעילה, משפרת את תהליכי הלמידה ומשמעותית עבור תלמידים עם לקויות למידה וקשב, בפרט כאשר הם פעילים ולא שומעים פאסיביים.

להלן סרטונים על הכלי:

<https://digitalpedagogy.co/2017/07/27/desmos>

בעברית

<https://youtu.be/59NnV6GBCG8>

באנגלית

הערכת הלמידה בעקבות ההתערבות המתווכת (מחנך, מת"לית, מורה פרטני)

פרק זה מציע תהליך התבוננות מעמיק יותר על תלמידים שאותרו על ידי הצוות כתלמידים במיקוד. הכלים המוצגים בפרק מתאימים להעברה במסגרות פרטניות או קבוצתיות בלמידה סינכרונית ו/או א-סינכרונית. הם בנויים על תהליך בו המורה מתנסה במתן תיווך מותאם לתלמיד על פי הקושי שהוצג ועוקב אחר ההשפעה על יכולת ההבנה ותגובתו של התלמיד לתהליך ההתנסות.

ההערכה במודל זה מתבצעת במספר שלבים:

באופן זה המורה יכול להעריך את תפקודו של התלמיד בדגם של הערכה מעצבת (ה.ל.ל. – הערכה לשם למידה). הערכה כזו היא חלק אינטגרלי מתכנון ההוראה ומוגדרת כתהליך של חיפוש ופרשנות של ראיות לשימוש הלומדים ומוריהם. זאת במטרה להחליט לאן עליהם להתקדם ומהי הדרך הטובה ביותר על מנת להגיע ליעד שנקבע (ARG - Assessment Reform Group, 2006).

התיווך או ההתערבות יכולים להיות ברמה מצומצמת (כמו הוראה לתלמיד לחזור ולבדוק את עצמו) או ברמה עמוקה הכוללת הקניה של אסטרטגיה להתמודדות עם המטלה. דגם זה של מתן התערבות ומעקב אחר תגובת התלמיד הוא מעין תהליך חקר של העלאת השערות ובדיקתן באופן מובנה. מומלץ שיתבצע בחדרי הזום או בקבוצות קטנות/פרטניות.

תגובת התלמיד להתערבות מאפשרת למורה להעמיק בהבנת היכולות והקשיים של התלמיד

במספר אופנים:

1. זיהוי התערבות שאינה מקדמת את ביצועי התלמיד – מסייעת לשלול השערות שגויות לגבי גורמי הקושי ומאפשרת ניצול מיטבי של הזמן לטובת התערבות נכונה יותר עבורו.
2. זיהוי התערבות אשר מקדמת את התלמיד – מאפשרת לזהות יכולות פוטנציאליות, גורמי הדרה ודרכי התערבות מומלצות.

להלן דוגמאות לתיעוד התגובה לתיווך במטלות מסוגים שונים. ליד כל התערבות מצוין התפקוד העיקרי שניתן להתבונן ולהעמיק בו בעקבות ההתערבות:

הערכת השפעת התיווך כמקדם הבנה במהלך שיעור בזום-

בכיתה/ בקבוצה קטנה/ בשיעור פרטני

סוג המטלה: קריאת טקסט ומענה על שאלות במהלך מפגש זום בקבוצה קטנה / בחדרים (בנוכחות המורה בחדר).						
מסקנה	לא סייע	סייע במידה מועטה	סייע במידה בינונית	סייע במידה רבה	מה נבדק?	סוג התיווך שניתן לתלמיד
					קשב, עקומת למידה בעקבות קריאה חוזרת	הפניה לקריאה חוזרת ובדיקת השאלה
					קריאה לעומת הבנת הנשמע	הקראת השאלה על ידי המורה
					מאפייני קריאה	קריאה קולית של הטקסט על ידי התלמיד
					קריאה לעומת הבנה משמיעה	קריאה קולית של הטקסט על ידי המורה
					ארגון ובקרה	שאלות מתווכות (למשל: איפה כדאי לחפש את התשובה?)
					יכולת למידה ויישום של מיומנויות למידה	הקניית אסטרטגיה על ידי המורה (למשל: פיצוח שאלה, שימוש במדגש, חלוקה לפסקאות)

סוג המטלה: צפייה בסרטון ומענה על שאלות במהלך מפגש זום

מסקנה	לא סייע	סייע במידה מועטה	סייע במידה בינונית	סייע במידה רבה	מה נבדק?	סוג התיווך שניתן לתלמיד
					זיכרון/ קשב חזותי ושמיעתי/ קשב מתמשך	צפייה נוספת בסרטון
					זיכרון/ קשב חזותי ושמיעתי/ יעילות תיווך	צפייה משותפת ועצירת הסרטון בנקודות מרכזיות תוך חזרה מילולית וסיכום
					למידה עצמית/ הבנה/ ביצוע עצמאי	שאלת שאלות מכוונות בקול תוך כדי צפייה או מתן דף צפייה מכוון

תאובת התלמיד להתערבות מאפשרת לאורה להצמיק בהקנת היכולות והקשיים של התלמיד

סוג המטלה: לאחר הקניה בזום, המורה נותן משימה של כתיבת תשובה באורך של פסקה. כל תלמיד כותב בכתב ידו בעודו מחובר לזום ולאחר מכן מצלם ושולח את התוצר הראשוני למורה (בווטסאפ או במייל). המורה קורא את התוצר ונותן התערבות אחת. הטקסט נשלח למורה שנית לאתר תיקון.

מסקנה	לא סייע	סייע במידה מועטה	סייע במידה בינונית	סייע במידה רבה	מה נבדק?	סוג התיווך שניתן לתלמיד בעקבות קושי שנצפה
					קצב כתיבה	מתן זמן נוסף לסיום מטלת הכתיבה
					בקרה/ניהול עצמי	הפנית התלמיד לקרוא בקריאה דמומה את תשובתו ואפשרות לתיקון, במידת הצורך, באופן עצמאי
					בקרה/ ניהול עצמי	הפנית התלמיד לקרוא בקול את תשובתו ולתקן במידת הצורך באופן עצמאי
					למידה בעקבות תיווך/ יישום של אסטרטגיה	תיווך/ הקניה של אסטרטגיה (לדוגמא "בדוק האם יש חזרות מיותרות/ האם מופיעים סימני פיסוק/ האם יש שגיאות כתיב ונסה לתקן במידת הצורך)
					ניסוח/ הבעה בכתב לעומת בע"פ	הכתבת התשובה למורה

סוג המטלה: התארגנות לקראת למידה א-סינכרונית (מטלות שניתנו לביצוע לאורך היום)

מסקנה	לא סייע	סייע במידה מועטה	סייע במידה בינונית	סייע במידה רבה	מה נבדק?	סוג התיווך שניתן לתלמיד
					תפקודים ניהוליים – יזימה/ עיכוב תגובה/ תכנון זמן	תזכורות לביצוע המטלה
					תפקודים ניהוליים – תכנון והתארגנות	הקניית אסטרטגיה לתכנון זמן (טבלת תכנון/ עוגת זמן/ כרטיסי ניווט)
					תפקודים ניהוליים – תכנון והתארגנות	הקניית אסטרטגיה לדרכי עבודה (איסוף המידע/ עבודה לפי שלבים/ הגשת התוצר)
					תפקודים ניהוליים – בקרה	הפנייה לבדיקת התוצר באופן עצמאי
					תפקודים ניהוליים – בקרה/ יכולת לקבל ביקורת ויסות רגשי	בדיקה משותפת של התוצר יחד עם המורה
					חשיבה עצמאית/ ביקורתית, יכולת לעבודת צוות	בדיקה משותפת של זוגות תלמידים או משוב קבוצתי

הערכת השפעת התיווך כמקדם הבנה באמצעות אפליקציית וואטסאפ

שימוש ביישומון הוואטסאפ לצרכים פדגוגיים הוא צורך והזדמנות השעה, משום שיישומון זה הינו כלי קצה הנמצא בשימוש בקרב רוב האוכלוסייה הצעירה והבוגרת כאחד. ניתן להשתמש ביישומון זה גם לצרכי הערכת תלמידים. זמינותו והכלים העשירים באופניויות להעברת מסרים שהיישומון מעמיד לרשות המשתמש מהוים יתרון עצום על פני יתר היישומונים.

דרכי העברת מידע ומשימות הערכה שהמורה יכול לעשות בהן שימוש - הקלטה, סרטון תמונה וטקסט וכן מסמכים ויישומונים שיתופיים.

דרכי תגובה של התלמיד: הקלטה, סרטון, טקסט מוקלד או צילום של עבודה בכתב יד, כתיבה במסמך שיתופי.

יתרונות נוספים לשימוש בוואטסאפ:

- ✓ שימוש זמין ליצירת תקשורת אישית וקבוצתית, מידית ומתועדת.
- ✓ מוכר ונוח לכל התלמידים (פעמים רבות בניגוד לשימוש בדוא"ל).
- ✓ זהו כלי קצה זמין לתלמידה מרחוק במשפחות בהן מספר המחשבים קטן יותר ממספר המשתמשים. לכן ניתן להיעזר בו לטובת תהליכי למידה והערכה.
- ✓ מאפשר פרטיות בין התלמיד למורה ועבודה פרטנית לצד קבוצתית.
- ✓ ממשק להעברת מידע מידי וישיר.

שימוש ביישומון הוואטסאפ לצרכים פדגוגיים הוא צורך והזדמנות השלמה, משום שיישומון זה הינו כלי קצה הנמצא בשימוש בקרב רוב האוכלוסייה הצעירה והבוגרת כאחד.

דוגמאות לדרכי הערכה באמצעות מסרים בוואטסאפ

הערכת השפעת התיווך בשטף ודיוק בקריאה (קבוצתי או פרטני):

א. המורה שולח/ת טקסט כתוב והתלמיד/ה מקליט את עצמו כשהוא קורא את הטקסט ללא אימון ושולח את ההקלטה למורה.

בשלב זה ניתן לנסות לאפיין את פרופיל הקריאה של התלמיד בקריאה קולית, בהשוואה לשאר תלמידי הכיתה/הקבוצה:

- קריאה שוטפת ומדוייקת
- קריאה איטית ומדוייקת
- קריאה מהירה ולא מדוייקת
- קריאה איטית ולא מדוייקת
- הימנעות מקריאה

במידת האפשר ניתן לציין גם מאפיינים נוספים של הקריאה כמו סוגי השגיאות בקריאה, התייחסות לסימני פיסוק או האינטונציה.

ב. קריאה חוזרת- המורה מבקש/ת מהתלמיד לקרוא שוב את הטקסט בקריאה דמומה נוספת ולהקליט ולשלוח בשנית.

ג. מומלץ לבדוק ולציין את זמן הקריאה בהשוואה בין שתי ההקלטות.

הערכת השפעת התיווך בהבנה מטקסט כתוב ומטקסט מוקלט

ברמות הבנה שונות (קבוצתי או פרטני):

- א. המורה שולח טקסט כתוב ברמת הגיל עם שלוש שאלות ברמות הבנה שונות (איתור מידע, פרשנות והיסק והערכה וביקורת). התלמיד מקליט תשובה בעל פה לשלושת השאלות ומחזיר למורה.
- ב. המורה שולח הקלטה של אותו טקסט והתלמיד מתבקש להקליט ולהוסיף מידע חדש ולהרחיב את תשובתו הראשונה.
- ג. המורה עורך השוואה בנוגע לפער בין יכולת ההבנה בעקבות קריאה לבין יכולת ההבנה משמיעה.
- ד. **התערבות:** אם עדיין ניכר כי התלמיד לא משיב נכון המורה מציעה התערבות כתובה או מוקלטת כגון: הסבר השאלה, משמעות של מילות מפתח מורכבות בשאלה ו/או בטקסט, מיקוד תשומת הלב למשפטי מפתח, הכוונה לפסקה בה נמצאת התשובה.
- ה. אם יש פער בין התשובות מומלץ לשאול את התלמיד מה סייע לו לשפר את תשובתו.

הערכת השפעת התיווך בהבעה כתובה ודבורה (קבוצתי או פרטני).

- א. המורה שולח/ת שאלה שאינה דורשת השענות על ידע נלמד כגון שאלת הבעת עמדה בנושא מוכר וקרוב לעולם התלמידים.
- ב. התלמיד/ה שולח/ת תשובה מוקלטת.
- ג. התלמיד/ה עונה תשובה בכתב יד, מצלם/ת ושולח/ת את תמונת התשובה. חשוב לדרוש תשובה מלאה ומיטבית באורך הולם (לא פחות משלושה משפטים לתלמיד צעיר).
- ד. המורה עורך השוואה בין ההבעה הכתובה והדבורה.
- ה. המורה שולח לתלמיד הצעה לשיפור/ תיקון.
דוגמאות להצעות להתערבות:
 - תשובה יפה, בדוק האם ענית על כל חלקי השאלה.
 - תשובה מצויינת, שים לב לאיות המילים _____
 - תשובה מעניינת, נסה לשפר את הניסוח של הפתיחה/ הפסקה/ הסיום.
 - תשובה טובה, נסה לארגן את המבנה של התשובה על פי הדגם שלמדנו בכיתה (למשל "פתיחה, גוף סיום", או "פתיחה, טענה, נימוק, דוגמה, מסקנה").
 - התשובה נראית מעניינת אך לצערי התקשיתי לקרוא את כתב היד ולא הצלחתי להבין מה כתבת. נסה לשלוח שוב בכתב ברור יותר או בהקלדה.
 - כל הכבוד על השקעת המאמץ בכתיבה, בדוק האם ענית על מה שנשאלת...
- ו. התלמיד שולח תיקון והמורה עוקב אחר התגובה כאמור לעיל.

הערכה עצמית של התלמיד/ה

בכל גיל התלמיד הוא המומחה הגדול ביותר לעצמו, ועם העלייה בגיל מתפתחת גם יכולתו להתבוננת עצמית ולתהליכי בקרה. לכן חשוב ביותר, במסגרת כל תהליך הערכה, לפנות אליו תחילה ולקיים עמו שיח שיתופי המבוסס על אמון.

פרופ' בירנבוים מתארת את חשיבותה של ההערכה העצמית של התלמיד כחלק בתהליך של הל"ל: "תנאי הכרחי להצלחת ההל"ל (הוראה-למידה-הערכה) הוא שיתוף התלמידים בתהליך ההערכה. ההנחה היא שתהליכי ההערכה הם תהליכים חברתיים ולכן חייב להתקיים דיאלוג בין שני הצדדים המעורבים בהם - המורה והתלמידים. כאמור, בסביבה החותרת לטיפוח הכוונה עצמית בלמידה, תפקיד המורה לסייע לתלמיד להפיק בעצמו את המידע ההערכתי בדבר הפער בין ביצועו לבין ביצוע המשקף את השגת היעד". (בירנבוים, 2007) [לסקירת המאמר המלא באתר אבני ראשה](#)

בתהליכי ההערכה מרחוק, כמו גם בהערכה מקרוב יש חשיבות לאופן ההנגשה של כלי ההערכה. כאשר מדובר בתלמידים עם לקויות למידה וקשב, תהליך ההערכה יהיה קצר וממוקד. מוצע להלן שאלון הערכה עצמית הבנוי בדגם של שאלון רב ברירה. כדי להתאים למסגרת של למידה מרחוק, מומלץ להעביר שאלון זה לגוגל פורמס.

שאלון הערכה עצמית לתלמיד/ה

אף פעם	לעיתים רחוקות	לפעמים	בדרך כלל	תמיד	בדיקה עצמית
					האם אני נכנס/ת בזמן שיעור?
					האם אני מכינה את הנדרש לשיעור?
					האם אני מצליח/ה להתרכז בשיעורים?
					האם אני מבין/ה את הנלמד בשיעור?
					האם קל לי לתפקד בשיעור מקוון בהשוואה לשיעור רגיל בכיתה.
					האם אני מצליח/ה להגיש את המטלות בזמן
					האם אני מצליח/ה להתמודד עם קריאה של הטקסטים הניתנים בשיעור בזום ו/או במטלות להגשה?
					האם אני מצליח/ה להתמודד עם הכתיבה הנדרשת במטלות שניתנו בלמידה מרחוק?
					האם אני מצליח/ה להבין את החומר הנלמד בשיעור מתמטיקה.
					האם אני מצליח/ה להבין את החומר הנלמד בשיעור אנגלית?

• כמה זמן אני משקיע/ה בבית בהכנת המטלות?

○ כמו בבית ספר

○ פחות מבבית ספר

○ יותר מבבית הספר

• אם יש קושי - מה מאפיין אותו? (ניתן לסמן מספר תשובות)

○ אני לא מבין/ה את החומר

○ לא זוכר/ת מתי כל שיעור

○ קשה לי ללמוד מרחוק באמצעות הזום

○ קשה לי להתרכז מרחוק בשיעורי הזום

○ קשה לי שאין תיווך והסבר אישי במהלך השיעור

○ רעש בבית

○ אין לי פינה משלי

○ חסרה מסגרת ברורה

○ עייפות

○ אין מספיק מכשירים- מחשב או טלפון

○ לא מסתדר/ת עם הטכנולוגיה

○ אין לי חשק

○ אחר _____

• מה עוזר לי להתמודד עם עומס המטלות והשיעורים בלמידה מרחוק? (ניתן לסמן מספר

תשובות)

○ אני מסתדר/ת לבד

○ תזכורות של המורה

○ חברה/ה שמזכיר/ה לי

○ ההורים

○ יומן שאני מנהל/ת

○ לא מצליח/ה להתמודד

○ אחר _____

- כאשר אני לא מבין את החומר הנלמד - מי עוזר לי להתמודד עם הקושי? (ניתן לסמן מספר תשובות)

- אין לי קושי
- ההורים
- בני משפחה אחרים (פרטו) _____
- המורה של הכיתה
- המורה של הקבוצה הקטנה/פרטנית
- מורה פרטי/ת
- חברים מהכיתה
- אין לי במי להיעזר בבית
- אני מתבייש לפנות למורה
- אחר _____

- במידה ואני נתקל בקושי - באילו שיטות אני משתמשת כדי להתמודד עם הלמידה מרחוק? (ניתן לסמן מספר תשובות)

- טבלאות תכנון זמן
- תזכורות בטלפון
- כרטיסי ניווט
- אפליקציות ארגון זמן
- תוכנת הקראה
- הקלטה או הקלדה כתחליף לכתיבה
- לא משתמש באף שיטה כי אני לא מכיר/ לא מצליח בהן
- אין לי צורך בשיטות - אני מסתדר לבד.

שותפות הורית בהערכה

"דיאלוג הוא מעשה של בריאה - איש אינו יכול לומר מילה של אמת בהיותו לבד" (פאולו פריירה). ההורה הוא הדמות המשמעותית הראשונה בחייו של הילד המכירה ומלווה מקרוב את נפשו ואת דרכי התמודדותו עם אתגרי ההתפתחות כמו גם עם הלמידה. בתקופה זו של אי הגעה לבית הספר, ההורים הופכים להיות בין הדמויות הבוגרות הבודדות הפוגשות את הילד. לפיכך שיתוף הפעולה בין ההורים והצוות החינוכי חשוב מתמיד בפרט כאשר מדובר בתלמידים עם לקויות למידה וקשב. מורכבות קשייהם של התלמידים עולה ולכן ההיכרות והקשר עם ההורה חשובה שבעתיים. המידע שמגיע מההורים עשוי לתת תמונה מיטבית ומדויקת יותר ולסייע בהערכת התפקוד הלימודי ובבניית תוכנית התערבות מותאמת לצרכי ילדיהם.

שיח פתוח עם ההורים, באמצעות שיחה טלפונית/ שיחת וידאו וכו' יסייע לאמוד את קשייו וחוזקותיו של התלמיד בלמידה המקוונת מהבית. שיח זה יכול גם לסייע בשילוב של גורמים חיצוניים בטיפול בתלמיד במידת הצורך (ייעוץ, רווחה, מטפלים שונים וכו'). כמו כן, ניתן להצביע על רווחים נוספים לשיח עם ההורים: כמו חיזוק הקשר בין המערכת הבית ספרית לבית, סיוע להורים בהתבוננות נוספת על ילדם, זיהוי כוחות וקשיים ומעורבות גבוהה יותר בתהליך הלמידה שלו. עם זאת, עלינו לקחת בחשבון את העומס והמורכבות הגדולה איתה מתמודדים ההורים במהלך הלמידה מרחוק. רבים מהם נאלצים לשלב עבודה וטיפול במטלות הבית השוטפות לצד ליווי ותמיכה בילדיהם הלומדים מהבית. לעיתים מתלוות גם דאגות כלכליות, רגשיות, חברתיות ומשפחתיות המאפיינות תקופה זו. לכן חשוב לשים לב לעיתוי בו נערכת השיחה ולהכנה מוקדמת לקראתה. לאחרונה נכתבו מסמכים שונים העוסקים בשיתופי הפעולה עם ההורים ובהיכרות עם התלמיד בסיוע ההורים בלמידה מרחוק (קישור בסוף המסמך). פרק זה מתמקד בקשר בין הורים לתלמידים עם לקויות למידה והפרעת קשב לבין צוותי החינוך, בהקשר למעקב והערכה של תפקודי הלמידה, וזאת תוך הבנה והסכמה על חלקו של כל אחד (המורה וההורה) בתהליך.

איסוף מידע מההורים – שאלות שכדאי לשאול

להלן דוגמאות לשאלות שיהוו בסיס לשיח המתקיים בין המורה וההורים לתלמידים עם לקויות למידה וקשב בתקופה זו. חשוב כמובן שהמורה יתאים את השאלות והניסוח לגילו של התלמיד ומאפייניו. הערה- ניתן לחשוף את ההורים לשאלות באופן מדורג, בכל פעם בנושא אחר. דוגמאות אלה יכולות לשמש כמחונן לפני הפגישה הטלפונית כדי שיוכל להתכונן.

פתיחת השיחה - איך היית מתאר את הלמידה של ילדך בימים אלה? האם יותר קל לו או יותר קשה לו? איך היה בתחילת משבר הקורונה ואיך היום?

שאלות לגבי התנאים ללמידה בבית - האם יש לילדך אמצעי טכנולוגי מתאים (מחשב, טלפון נייד, טבלט...)? ואיזה? האם עליו לחלוק עם אחיו? אם כן האם מצליחים בכך?
כאשר זה נדרש, האם יש בבית דמויות שיכולות לסייע לו בתיווך החומרים או בתמיכה טכנולוגית?
האם יש לילדך פינת עבודה שקטה ללא גורמים מסיחים?

שאלות לגבי התארגנות ללמידה - מה תוכל לספר לי על הרגלי הלמידה של ילדך?

כיצד הוא מתנהל עם זמנים? האם מצליח לעמוד במטלות המוגבלות בזמן? האם מצליח לתכנן את הזמן ולחלקו בין משימות ומחויבויות שונות? האם את/ה ההורה מזהה את זמני הלמידה היעילים של ילדך?

כיצד הוא מתנהל עם הציוד הלימודי והטכנולוגי? האם שומר על מחברות וכלי כתיבה מסודרים? האם מצליח לארגן במחשב תיקיות מסודרות בהתאם לגילו? האם ילדך מצליח להתמצא ולשלוט באפליקציות ותוכנות לקריאת עבודות והגשתן (בהתאם לגיל התלמיד).

מה לדעתך מסייע לילדך בהתמודדות עם קשיי התארגנות ללמידה ובעת הלמידה? (לוח זמנים, פתקים, אפליקציות לניהול זמן, טבלאות התארגנות, תזכורות/התערבויות של ההורה/ המורה וכו').

שאלות בנושא תפקודי קשב

כיצד מתמודד ילדך עם למידה מול מסכי הזום? מה להערכתך משך הקשב שלו בלמידה סינכרונית? מנקודת מבטך כהורה, האם ילדך ממוקד בשיעור או עסוק בעניינים אחרים במהלכו? האם העיסוק האחר מפריע או מסייע לו להתרכז?

מה להערכתך טווח הקשב שלו במהלך למידה/עבודה עצמאית על מטלות בשיעור?

מה לדעתך מסייע לילדך להתמודד עם הקושי והמוסחות הנראים לעין?

במידה והומלץ לו טיפול תרופתי בשל הפרעת קשב ממנה סובל, האם נוטל תרופות בקביעות? אם לא, ציין מה הסיבות לחוסר העקביות ומתי בוחר בכך?

שאלות בנושא תפקודי קריאה, כתיבה ושליטה חשבונית

האם ילדך מבקש סיוע בקריאה או כתיבה במהלך הלמידה? האם הוא נמנע מכתיבה?

האם שומר על מחברות מלאות?

האם מצליח לעמוד בקצב ההכתבה של המורה?

מהי הדרך המועדפת עליו לכתיבה – כתיבה ביד או הקלדה במחשב או בטלפון?

מהי הדרך המועדפת עליו לקריאה - קריאה קולית או דמומה, הקראה של בן משפחה, שימוש בתוכנות הקראה?

להורים לתלמידים בשלבי רכישת הקריאה והכתיבה – האם להערכתך הוא קורא בשטף? האם מצליח לקרוא באופן מדויק?

כיצד מתמודד ילדך עם מטלות בחשבון/ מתמטיקה? האם מצליח לבצע משימות/ נמנע/ מבקש סיוע/ מתמודד באופן עצמאי?

במידה ויש קושי באחד התחומים – מה הסיבה לקושי להערכתך? ומה עוזר לו להתמודד עם הקושי הספציפי?

האם נזקק לשיעורים פרטיים? באופן שגרתי או עבור הבנה של חומר מסוים/ לקראת מבחן? האם אתה חש שאתה מסוגל להתייחס ולהעריך את מאמציו בתהליך הלמידה ולא רק את הישגיו הסופיים?

שאלות לגבי תפקודים רגשיים וחברתיים אצל תלמידים עם לקויות למידה וקשב

האם בתקופה זו אתה חש שילדך מתקשה מבחינה חברתית? ללא שינוי? פורח מבחינה חברתית?
איך הוא מגיב חברתית ורגשית לתקופה זו?
כיצד ילדך מתמודד ומגיב למצבים של חוסר הצלחה בלמידה? תסכול/ בכי/ ויתור/ הימנעות
התפרצויות כעס/ או לחילופין ויסות רגשי/ גיוס כוחות/ בקשת סיוע.
האם ילדך יוצר קשר עם חבריו לצורך ביצוע מטלות? האם יוזם? נענה להנחיות?
האם שמת לב לחברויות חדשות שמקיים בעקבות הלמידה מרחוק?
האם אתה מכיר חברים שלו או תלמידים אחרים שלדעתך כדאי לנסות לעשות ביניהם חיבורים לצורכי
התקדמות בלמידה?
האם אתה כהורה מרגיש שיש ביכולתך לתמוך ולתת מענה לקשייו הרגשיים/ חברתיים של ילדך?
למה אתה זקוק ממני המורה ומהמערכת החינוכית בכלל לצורך מתן מענה רגשי מותאם לילדך?

שאלות לסיכום השיח

באילו דרכים תהיה מעוניין להמשיך בשיח ההדדי עם ביה"ס? למה לדעתך ילדך זקוק בתקופה זו?
מה יעזור לו להתמודד מיטבית עם אתגרי הלמידה מרחוק?

לסיכום השיח, חשוב מאוד שהמורה יעביר מסר של הערכה והודיה כלפי ההורה על מאמציו ללוות את ילדו בתהליך הלמידה ולסייע לו בהיכרות מעמיקה יותר עם התלמיד ועם צרכיו. חשוב להדגיש כי מדובר בשיח מתמשך ולא חד פעמי. לעיתים זו גם הזדמנות של המורה לזהות קשיים של ההורה בהתמודדות עם הליווי של ילדו ובמידת הצורך, להציע לו לפנות לייעוץ עם איש מקצוע. כמו כן חשוב שהמורה יבנה ויעבד את המידע שהתקבל בשיתוף הצוות החינוכי/הייעוצי. ניתן ליצור מחוון מוכן מראש על מנת לסמן לעצמו ולצוות מה התחדש או התחדד בעקבות השיח וכיצד זה יכול לקדם אותו להערכה מדויקת ובניית תוכנית התערבות.

סיכום

משבר הקורונה יצר מציאות חדשה עם סביבות למידה משתנות. בעקבות זאת עלה הצורך גם בהנגשת כלים להערכה מרחוק מעבר לכלים שהתפרסמו זה מכבר בנושא למידה והוראה מרחוק. מסמך זה העמיק בתחום ההערכה והתמקד בתלמידים עם לקויות הלמידה והקשב הוצגו בו עקרונות להערכת תלמידים אלה וכלים הנתמכים בטכנולוגיה מתקדמת המאפשרים הערכה נכונה ותכנון התערבות לצורך המשך קידום התלמידים.

כלי ההערכה שהוצעו התייחסו הן ללמידה באופן סינכרוני והן באופן א-סינכרוני. אלה מזמנים הכרות נוספת ומעמיקה יותר עם התלמיד. המידע בחלקו מוכר לצוותי החינוך ובחלקו ייחודי לאופן הלמידה מרחוק ומתבסס על: החלפה, הרחבה, שינוי והגדרה מחדש.

כלים המבוססים על **החלפה** – בה הטכנולוגיה מחליפה פעולה קיימת – למשל מבחנים המועברים בגרסה מקוונת במקום בגרסת "נייר ועיפרון" בכיתה.

חלק אחר מהכלים מציעים **הרחבה** של פעולת ההערכה מעבר למה שניתן בלמידה פנים אל פנים, כגון – הוספת אופציה להקלטת תשובה בנוסף לכתיבתה ויצירת השוואה בין שתי דרכי ההבעה – הכתובה והדבורה.

כלים אחרים המופיעים במסמך מציעים **שינוי** המתקיים בזכות הטכנולוגיה – כמו למשל הקלטת שיעור בזום, הקלטת קריאה קולית של התלמיד או בדיקת השפעת ההתערבות והתיווך באמצעות הווטסאפ.

בנוסף מוצעים כלים המבוססים על **הגדרה מחדש** – כמו למשל שימוש בכלי **Desmos teacher** להערכה במתמטיקה.

אנו תקווה כי הכלים השונים וההתבוננות המוצעת יעשירו את הצוותים החינוכיים ויעניקו להם בטחון ותחושת מסוגלות. כמו כן, אלה יתנו מענה מגוון לשלבים השונים בעבודה עם התלמידים עם לקויות הלמידה והקשב – האיתור, המיפוי, המעקב אחר התגובה להתערבות והערכת ההתקדמות בסיומה.

הפניה לקריאה נוספת

[10 טיפים להערכת התקדמות תלמידים בתקופת הקורונה](#)

[הערכה לשם למידה בסביבה מקוונת/ הפקולטה לחינוך למדע וטכנולוגיה, הטכניון](#)

[קבוצת חשיבה: הערכה של למידה והוראה בסביבה מקוונת, לשכת המדען הראשי](#)

[הערכה פנימית בשנת תשפ"א, ראמ"ה](#)

[פורטל עובדי הוראה- הערכה ומשוב](#)

[פורטל עובדי הוראה - שילוב הערכה מתוקשבת בהוראה](#)

[אתר שפ"י - הורים וצוותי חינוך יחד במציאות מורכבת](#)

משולחנו של אגף א' לחינוך על יסודי, המינהל הפדגוגי, משרד החינוך

[כלי התרשמות מהתפקוד האורייני בלמידה מרחוק- מורחב](#)

[כלי התרשמות מהתפקוד האורייני- מקוצר](#)

[שאלון איתור צרכים לתלמיד בלמידה מרחוק - עברית](#)

[שאלון איתור צרכים לתלמיד בלמידה מרחוק - ערבית](#)